

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор, професор

Ігор ШПОНЬКА

2021 р

ПРОГРАМА

тренінгу з оволодіння практичними навичками

***«Використання міжнародної класифікації функціонування
як основи визначення порушень критеріїв життєдіяльності людини»***

Дніпро-2021

Розробники:

кафедра медико-соціальної експертизи і реабілітації ФПО
д.мед.н., проф. Борисова І.С.,
к.мед.н, доцент Березовський В.М.,
к.мед.н, доцент Потапова Т.М.

Рецензент: завідувач кафедри пропедевтики внутрішньої медицини ДДМУ д.м.н.,
професор, Т.В. Колесник

Програму обговорено на засіданні кафедри кафедра медико-соціальної експертизи і
реабілітації

« 12 » лютого 2021 р.   Протокол № 13

Завідувач кафедри, д.мед.н., професор

Інна БОРИСОВА

Програму ухвалено на засіданні предметної методичної комісії ДДМУ

« 20 » 10 2021р.   Протокол № 1

Голова предметної методичної комісії

д.мед.н., професор

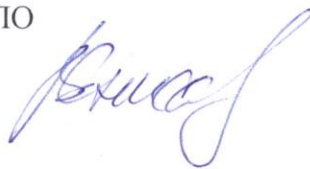
Валерія ЛЕХАН

Програму ухвалено на засіданні Вченої ради ФПО ДДМУ

« 16 » 11 2021 р.   Протокол № 13

Голова Вченої ради ФПО

д.мед.н., професор

Володимир ШІСАРЬ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма тренінгу з практичних навичок «Використання міжнародної класифікації функціонування як основи визначення порушень критеріїв життєдіяльності людини» розроблено для лікарів різних спеціальностей: терапевтів, хірургів, неврологів, ортопедо-травматологів, лікарів загальної практики-сімейної медицини. В перш за все, для тих лікарів, які вирішують питання медико-соціальної експертизи.

Міжнародна класифікація функціонування і порушень життєдіяльності (МКФ) – це багатоцільова класифікація, призначена для використання в різних дисциплінах і галузях. Її специфічні цілі можна визначити наступним чином: • забезпечити наукове підґрунтя для розуміння та вивчення здоров'я та станів, пов'язаних зі здоров'ям, наслідків та факторів, що їх визначають; • запровадити спільну мову для опису здоров'я та станів, пов'язаних зі здоров'ям, з метою поліпшення взаєморозуміння між різними користувачами, такими як працівники охорони здоров'я та соціальної сфери, наукові працівники, адміністратори та громадськість, у тому числі особи з обмеженнями життєдіяльності; • забезпечити можливість порівняння інформаційних даних по країнах, сферах медико-санітарної допомоги, службах і в часі; • забезпечити систематизовану схему кодування для інформаційних систем здоров'я. Представлені цілі є взаємопов'язаними, оскільки потреба у МКФ та її використання вимагають побудови конструктивної та практичної системи, яку можуть використовувати різні споживачі для політики в галузі охорони здоров'я, контролю якості та оцінки результатів у різних культурах.

З часу публікації МКФ в якості пробної версії в 1980 році, вона використовувалася для різних цілей, зокрема: як статистичний інструмент – при зборі та реєстрації даних (наприклад, у популяційних дослідженнях та обстеженнях або в інформаційних системах управління); як інструмент дослідження – для оцінювання результатів втручань, якості життя або факторів середовища; як клінічний інструмент – для оцінки потреб, порівняння варіантів методів лікування, оцінки професійної придатності, реабілітації та оцінки результатів втручань; як інструмент соціальної політики – при плануванні заходів соціального захисту, компенсаційних систем, їх політики та реалізації; як інструмент навчання – для розробки навчальних планів, пропаганди та проведення громадських акцій.

МКФ, по суті, є класифікацією здоров'я та показників, пов'язаних зі здоров'ям, вона також використовується у таких сферах, як страхування, соціальний захист, праця, освіта, економіка, соціальна політика, загальний розвиток законодавства та зміни 5 навколишнього середовища. Вона була прийнята в якості однієї з соціальних класифікацій Організації Об'єднаних Націй, на яку посилаються та в якій реалізуються Стандартні правила з забезпечення рівних можливостей для осіб з обмеженнями життєдіяльності. Таким чином, МКФ є зручним інструментом для реалізації прийнятих міжнародних мандатів з прав людини, а також національного законодавства. Існує широке коло різних областей, де застосування МКФ буде корисним, наприклад соціальний захист, оцінювання управління охорони здоров'я або дослідження населення на місцевому, національному та міжнародному рівнях. Вона пропонує концептуальну структуру для інформації, яка може застосовуватися на рівні індивідуального медичного обслуговування, включаючи профілактику, зміцнення здоров'я та покращення участі шляхом усунення або пом'якшення соціальних перешкод і заохочення надання соціальної підтримки та помічників. Вона також корисна для вивчення систем охорони здоров'я, як з точки зору оцінки так і розробки політики.

Міжнародна класифікація функціонування і порушень життєдіяльності сьогодні рекомендована ВООЗ як основа при вирішенні питань експертизи здоров'я, визначення ознак інвалідності і необхідних заходів реабілітації для хворих і осіб з інвалідністю. Важливо зазначити, що в період здобуття вищої медичної освіти навички роботи з цієї класифікації студенти не набувають. В той же час, саме в цьому році МОЗ України планує за погодженням з ВООЗ визначити МКФ національним класифікатором.

Цілі тренінгу: отримання компетенцій, необхідних для якісного використання міжнародної класифікації функціонування при вирішенні питань медико-соціальної експертизи тимчасової та стійкої непрацездатності.

Термін навчання на тренінгу складає 4 дні (24 годин).

Для виконання даної програми в процесі навчання передбачено такі види занять: практичні заняття з відпрацювання практичних навичок роботи з класифікацією та її окремими кодами; відпрацювання кодування стану пацієнтів однорівневими кодами та багаторівневими кодами, стимуляційні сценарії щодо визначення реабілітаційної цілі у зв'язку з кодами МКФ.

На початку курсу лікарі-слухачі мають пройти вхідний тестовий контроль, метою якого є визначити вхідний теоретичний рівень слухачів, звернути їх увагу на основні ключові моменти знань одо МКФ та її використання в медичній практиці.

Практичні заняття проводяться у малих групах (6-10 осіб) та складаються з відпрацювання практичних навичок роботи з МКФ, її паперовим та електронним варіантом. Відпрацювання практичних навичок проводиться за методом 4 кроків (демонстрація, демонстрація з поясненнями (деконструкція), відновлення алгоритму (реконструкція), виконання курсантом.

Симуляційні сценарії відпрацьовуються у команді по 3-4 слухачів, в режимі реального часу з використанням реального обладнання. Симуляційний сценарій складається з брифінгу (обговорення умов сценарію – 5% часу), виконання сценарію без втручання тренера (65% часу), дебрифінг (розбір та обговорення сценарію – 35% часу).

Поточний контроль знань проводиться протягом практичних занять за чек-листом.

Прикінцевий контроль знань відбувається шляхом проведення заключного тестування.

У програмі подано розклад тренінгу, алгоритми практичних навичок, симуляційні сценарії з чек листами, контрольні тестові завдання, перелік необхідного обладнання.

Ефективність тренінгу: розвиток професійного потенціалу кожного слухача; формування знань, умінь і практичних навичок необхідних для використання міжнародної класифікації функціонування.

Результати навчання:

- застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії, виявляти взаємозв'язки різних елементів;
- застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію;
- трактувати інформацію про наявні у пацієнта/клієнта порушення за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) та Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ ДП).

2. Організаційна структура тренінгу

Код	Назва тренінгу	Кількість навчальних годин			
		лекції	практичні заняття	іспит	разом
1	Використання міжнародної класифікації функціонування як основи визначення порушень критеріїв життєдіяльності людини	-	22	2	24

3. ПРОГРАМА ТРЕНІНГУ

«Використання міжнародної класифікації функціонування як основи визначення порушень критеріїв життєдіяльності людини»

Час проведення	Зміст	Тривалість у акад. годинах
1 день		
9.00 – 10.30	Знайомство, обговорення організаційних моментів та правил тренінгу. Вхідний тестовий контроль «Що я знаю про МКФ?» (30 тестів)	2
10.30 – 10.35	<i>Перерва</i>	-
10.35 – 12.05	Практичне заняття 1 МКФ – новий медичний класифікатор. Виконання вправи №1.	2
12.05 – 12.35	<i>Перерва, перехід до класів на практичні заняття</i>	-
12.35 – 14.05	Практичне заняття 2 Можливості МКФ в медичній та реабілітаційній практиці. Робота з класифікацією. Виконання вправи №2.	2
Разом за день		6 годин
2 день		
9.00 – 10.30	Практичне заняття 3. Цілі МКФ. Використання МКФ Властивості МКФ. Огляд складових МКФ. Виконання вправи №3.	2
10.30 – 10.35	<i>Перерва</i>	-
10.35 – 12.05	Практичне заняття 4. Біопсихосоціальна модель функціонування та обмеження життєдіяльності. Виконання вправи №4.	1
12.05 – 12.35	<i>Перерва</i>	
12.35 – 14.05	Практичне заняття 5. Структура і коди МКФ. Поняття про однорівневу і дворівневу класифікацію в МКФ. Виконання вправи №5.	2
Разом за день		6 годин
3 день		
9.00 – 10.30	Практичне заняття 6. Детальна класифікація з визначеннями. Огляд клінічних випадків, що описують застосування концепцій МКФ.	2
10.30 – 10.35	<i>Перерва</i>	
10.35 – 12.05	Симуляційний сценарій 1. Ревматоїдний артрит.	2
12.05 – 12.35	<i>Перерва</i>	
12.35 – 14.05	Симуляційний сценарій 2 Ішемічна хвороба серця.	2
Разом за день		6 годин
4 день		
9.00 – 09.45	Симуляційний сценарій 3. Деформуючий остеоартроз.	1
09.45 – 09. 50	<i>Перерва</i>	
09.50 – 11.20	Симуляційний сценарій 4 . Гіпертонічна хвороба.	1
11.20 – 11.50	<i>Перерва</i>	

11.50 – 12.35	Симуляційний сценарій 5 . Використання МКФ в неврології.	2
12.35 – 12.40	<i>Перерва</i>	
12.40 – 14.10	Заключний тестовий контроль	2
	Разом за день	6 годин
	Разом за тренінг	24 годин

Оснащення (обладнання, розхідні матеріали тощо з розрахунку на 1 групу

№	Оснащення	Кількість
1.	Комп'ютер	2 шт.
2.	Книжний варіант Міжнародної класифікації функціонування та порушень життєдіяльності	6 шт.
3.	Електронний варіант Міжнародної класифікації функціонування та порушень життєдіяльності – ISF браузер	
4.	Кейс із завданнями для проведення тренінгу	10 шт.

Література

1. Всесвітня організація охорони здоров'я (2007). Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я дітей та підлітків (МКФ-ДП). Женева, ВООЗ.
2. Всесвітня організація охорони здоров'я та Світовий банк (2011). Всесвітня доповідь про інвалідність. Женева, ВООЗ.
3. Голик В. А. Использование международной классификации функционирования, ограниченный жизнедеятельности и здоровья в экспертной неврологической практике / В. А. Голик, Е. Н. Мороз, С. А. Погорелова // Международный неврологический журнал. – 2011. – № 5 (43). – С. 104–110.
4. Инвалидность и здоровье Информационный бюллетень, ноябрь 2017 г. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs352/ru/>.
5. Інвалідність та суспільство: навчальний посібник / [За ред. Л. Байда, О. Красюкова-Енс та ін.] – Київ, 2011. 5. World health organization: International classification of functioning disability and health. – 2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.who.int/classifications/en>.
6. Лорер В. В. Применение Международной классификации функционирования, ограниченный жизнедеятельности и здоровья в оценке комплексной реабилитации инвалидов / В.В. Лорер, Т. Н. Жукова // Клиническая и специальная психология – 2017. Том 6. – № 3. – С. 116–134
7. Макарова Е. В. Основні положення міжнародних класифікацій як критерії визначення стану здоров'я в реабілітації осіб з інвалідністю / Е. В. Макарова // Педагогіка, психологія та медикобіологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014. – №5. – С. 42-49.
8. Мартинюк В. Ю. Міжнародна класифікація функціонування як дороговказ впровадження концепції соціальної педіатрії / В. Ю. Мартинюк, О. В. Назар // Современная педиатрия. – 2015. – № 3 (67). – С. 100–103.
9. Мельникова Е. В. Использование международной классификации функционирования (МКФ) в амбулаторной и стационарной медицинской реабилитации : инструкция для специалистов / Е. В. Мельникова, Т. В. Буйлова, Р. А. Бодрова [и др.] // Вестник восстановительной медицины. – 2017. – № 6 (82). – С. 2–20.
10. Мінцер О. П. Особливості діагностики стану здоров'я пацієнта з позиції мобільної медицини. Постановка проблеми / О. П. Мінцер, Я. О. Шевченко // Медична інформатика та інженерія. – 2016. – № 4. – С. 31–36.
11. На виконання Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1008-р / Український вісник медико-соціальної експертизи. – 2018. – № 3–4 (29–30). – С. 66–71.

12. Наказ МОЗ України від 23 березня 2018 року № 552 "Про затвердження плану заходів Міністерства охорони здоров'я України з виконання плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків"
13. Пономарева И. П. Прикладное значение международной классификации функционирования, ограниченный жизнедеятельности и здоровья в паллиативной гериатрии / И. П. Пономарева, К. И. Прощаев, А. Н. Ильницкий [и др.] // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 5 (дата обращения: 25.01.2018).
14. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків» від 27 грудня 2017 року № 1008-р. // Урядовий кур'єр. – 2018. – № 6.
15. Роль и значение международной классификации функционирования, ограниченный жизнедеятельности и здоровья (МКФ) в организации должной профилактической помощи населению / Г. Г. Орлова, И.Е. Лукьянова, А. А. Дагаева, А. И. Денисенков [и др.]// Фундаментальные исследования. – 2013. – № 3-2. – С. 358–361; (дата обращения: 25.01.2018).
16. Романишин Н. Я. Основы построения реабилитационного диагноза в клинической практике физическим реабилитологом / Н. Я. Романишин // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. –2012. – №2 – С. 94–96.
17. Смычек В. Б. Современные аспекты инвалидности / В. Б. Смычек – Минск: БГАТУ, 2012. – 268 с.
18. Burger H. Can the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) be used in a prosthetics and orthotics outpatient clinic?/ H. Burger // Prosthet Orthot Int. – 2011. – Vol. 35 (3). – P. 302–309.
19. Burton C.R., Horne M., Woodward-Nutt K, Bowen A, Tyrrell P. // Disabil Rehabil. 2014. Dec 12;1–6. [Epub ahead of print]. What is rehabilitation potential? Development of a theoretical model through the accounts of healthcare professionals working in stroke rehabilitation services.
20. Cape Town Global Call to include ICF in academic curricula. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.petitions24.com/icf_education (дата обращения: 30.08.2017).
21. Chaiklin, S. (2003). The Zone of Proximal Development in Vygotsky's analysis of learning and instruction. In Kozulin, A., Gindis, B., Ageyev, V. & Miller, S. (Eds.) Vygotsky's educational theory and practice in cultural context. Cambridge: Cambridge University. Gottlieb, C.A, Maenner, M.J., Cappa, C., Durkin, M.S. (2009).
22. Child disability screening, nutrition, and early learning in 18 countries with low and middle incomes: data from the third round of UNICEF's Multiple Indicator Cluster Survey (2005–06). The Lancet, 374.
23. Content Validity of the Comprehensive ICF Core Set for Chronic Obstructive Pulmonary Diseases: An International Delphi Survey / A. Jobst, I. Kirchberger, A. Cieza [et al.] // Open Respir. Med. J. – 2013. – Vol. 5 (7). – P. 33–45.
24. Hemmingsson H. An occupational perspective on the concept of participation in the international classification of functioning, disability and health – some critical remarks / H. Hemmingsson, H. Jonsson // The American Journal of Occupational Therapy. – 2005. – Vol. 59 (5). – P. 569–576.
25. Operationalizing the International Classification of Functioning, Disability and Health in Clinical Settings /R. Brophy, M. Geoffrey, N. Lux, B. Jayne [et all.] // Rehabilitation Psychology/ – Vol. 50 (2). – 2005. – P. 122–131. doi:10.1037/0090-5550.50.2.122.
26. Rauch A. How to apply the International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) for rehabilitation management in clinical practice / A. Rauch, A. Cieza, G. Stucki // Eur. J. Phys. Rehabil. Med. – 2008. – Vol. 44 (3) – P. 329–342.
27. The measurement of functioning using the International Classification of Functioning, Disability and Health: comparing qualitative ratings with existing health status instruments / B. Prodinger, G. Stucki, M. Coenen, A. Tennant // Disabil Rehabil. – 2019. – Vol. 41 (5). – P. 541–548.
28. Towards a Common Language for Functioning, Disability and Health: ICF. Geneva: World Health Organization. – 2002. 8. Assessment of the National Disability, Health and Rehabilitation System in

- Ukraine. December 2015. – 57. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wcpt.org/wcpt.org/files/Assessment_Rehabilitation_System-Ukraine.pdf.
29. Weigl M., Cieza A., Andersen C., et al. Identification of relevant ICF categories in patients with chronic health conditions: a Delphi exercise // J Rehabil Med. – 2004. – № 44, Suppl. – P. 12–21.
30. White book on physical and rehabilitation medicine in Europe / European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine. – 2018. – April 54 (2). – P. 125–321.
31. WHO global disability action plan 2014-2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.who.int/disabilities/actionplan/en>.
32. World Health Organization. ICF Checklist. – Geneva: World Health Organization. – 2001. 14. Конвенция о правах инвалидов, принятая Резолюцией Генеральной Ассамблеи ООН от 13 декабря 2006 г. № 61/106 (по состоянию на 26 октября 2012 г.). – 2012. – 29 с.
33. Collaboration with WHO/NIH Joint Project. Developing the World Health Organization Disability Assessment Schedule 2.0 / T. B. Üstün, S. Chatterji, N. Kostanjsek, J. Rehm [et all.] // Bull World Health Organ. – 2010 – Vol. 88/ – P. 815–823. doi: 10.2471/BLT.09.067231.

Інформаційні ресурси

1. Міжнародна класифікація функціонування. <https://icfinedu.org/ua/browser>
2. Переклад МКФ українською на сайті Міністерства охорони здоров'я України. https://physrehab.org.ua/wp-content/uploads/docs/5210-preklad_mkf_dorosla_v_docx.pdf
3. Розпорядження КМУ №1008-р від 27 грудня 2017 р. «Про затвердження плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків».
4. Інструменти для роботи із документування роботи за МКФ www.icf-core-sets.org.
5. Навчальний модуль та тести щодо МКФ icf.ideaday.de.
6. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів. Навчально-методичний посібник.
7. Офіційне інтернет-представництво Президента України, Указ Президента України Петра Порошенка від 3 грудня 2015 року №678/2015 «Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю» [Електронний ресурс].- 03.12.2015.- Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/6782015-19605>
8. Учебное пособие по МКФ/ <http://who-fic.ru/upload/iblock/56a/icfbeginnersguide.pdf>
9. Применение Международной классификации функционирования, инвалидности и здоровья (МКФ) /<http://who-fic.ru/icf/icfaptraining/>
10. «Международная классификация функционирования, инвалидности и здоровья (МКФ)». Всемирная организация здравоохранения .
11. «Международная классификация функционирования, инвалидности и здоровья (МКФ)». Национальный центр статистики здравоохранения . Центры по контролю и профилактике заболеваний . Март 2019.
12. «Международная классификация функционирования, инвалидности и здоровья». Биопортал . Национальный центр биомедицинской онтологии .
13. «Примеры из практики ICF: преобразование вмешательств в реальные достижения - подход цикла реабилитации». Швейцарское исследование параплегии. Архивировано из оригинала на 2019-01-30 . Проверено 24 января 2020 .
14. "Portale Italiano delle Classificazioni Sanitarie" [Итальянский портал классификаций здоровья] (на итальянском языке). Direzione centrale salute, integrazione sociosanitaria, politiche sociali e famiglia. Инструмент просмотра ICF и ICF-CY Итальянского центра сотрудничества Всемирной организации здравоохранения по семейству международных классификаций.